

Gemeenten zijn sinds twee jaar verantwoordelijk voor de opvang van dak- en thuislozen. Mensen met een vlekje moeten steeds langer thuis wonen. Voorkom dat mensen op straat komen te staan. Het is nog goedkoper ook. In steeds meer regio's werken daklozenopvang, instanties, gemeenten en corporaties samen om mensen thuis te houden of in een huis te krijgen.

Actueel

Tekst: Leonie Groen Foto: Hielco Kuipers

'Bemoeizorg' werkt gewoon

'Voorkom dat mensen op straat komen te staan'

Het beleid werkt. Dat zegt senior beleidsmedewerker Rina Beers van de branche-organisatie Federatie Opvang. Het overgrote deel van de mensen die geholpen worden bij het wonen, namelijk 85 tot 90 procent, leert hoe je woning bewoont en houdt, zonder opnieuw in de problemen te raken. Gezinnen, die je steeds vaker ziet in de daklozenopvang, varen hier helemaal goed op. Of beter: gebroken gezinnen, want het gaat veelal om moeders met kinderen die dakloos raken of dreigen te raken. Zij zijn goed te helpen, is ook de ervaring van directeur-bestuurder Emmy Klooster van stichting De Binnenvest die in de regio Leiden verantwoordelijk is voor de opvang van dak- en thuislozen. „Zeker 95 procent van de gezinnen komt er bovenop.”

'Bemoeizorg' heette het vroeger officieel. Die term is geschrapt maar preventie is nog altijd een onderdeel van het beleid van de daklozenopvang. Zo staat het ook in de statuten. Over het hele land verspreid zijn er vier tot vijftienduizend woningen die bewoond worden door mensen die intensief en op diverse fronten begeleid worden door verschillende instanties. Dat

hoort te gebeuren onder regie van de gemeenten, maar volgens een recent rapport van Samenwerkend Toezicht Jeugd (de samenwerkende inspecties) gaat dat nog niet altijd goed. Beers: „Gemeenten zijn nog niet zover dat ze een medewerker aan een gezin kunnen toewijzen die meegaat naar instanties.” In de praktijk hebben gezinnen dus te maken met een batterij aan hulpverleners en organisaties. „Niemand heeft het overzicht. Voor de hulpvragers is dat niet goed. Corporaties klagen ook steen en been hierover”, zegt Beers. Volgens haar doet landelijk de helft van woningcorporaties mee aan preventie. Sommige woningcorporaties zijn heel actief en betalen zelfs de begeleiding. Beers wil de andere helft van alle woningcorporaties ook graag mee. „We hebben nog een lange weg te gaan.”

'Omklapconstructie'

In Het Gooi en in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal kent men deze vorm van hulp. In twintig regio's in het hele land doet men officieel aan 'Housing first'. De Binnenvest in Leiden maakt er nu ook actief werk van. Daarbij hoort nog een oude regeling: 'de omklapconstructie' die steeds vaker wordt gebruikt. Mocht er

weinig vertrouwen zijn in de 'moeilijke huurder', dan kan de daklozenopvang het huurcontract tijdelijk overnemen van de huurder, zodat de woningcorporatie niet meer het risico loopt dat er geen geld binnenkomt. Lijkt 'eng' als je puur naar de kosten kijkt, maar dat is het volgens Beers niet. „Het is de allergeoedkoopste vorm van hulp. Een plek in de nachtopleg kost 20.000 euro per jaar. Een plek in de crisisopvang - waaronder tijdelijke woningen en hotelkamers voor gezinnen - het dubbele. Finland werkt al vijftien jaar op deze manier. Het is het enige land waar de dakloosheid jaarlijks daalt.” Bovendien leert de praktijk dat de huur gewoon betaald wordt. Het Gooi telde vijf jaar geleden vijf woningen met huurders die intensief werden begeleid, nu zijn het er twintig. De begeleiding die de gezinnen krijgen houdt meestal na twee jaar wel op. Dat vindt Beers jammer. „Wij hebben in de samenleving een ontzettend geloof gecreëerd in de zelfredzaamheid van de burger. 'Overtrokken' noemde de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid dit onlangs in een rapport. Een verstandelijke beperking houdt niet op na een half jaar of een jaar. Die blijft.” Er wordt ook op de begeleiding be-

knibeld door gemeenten. Als iemand doorgeplaatst wordt naar een andere gemeente, dan komt het volgens Beers voor dat de eerste gemeente, waar alles is opgestart, de handen ervan af trekt. De 146 Ouders met kinderen heeft De Binnenvest voorbij zien komen in 2016, tegen 92 in het jaar ervoor. Faillissementen, ontslag, scheiding, ziekte liggen eraan ten grondslag. Veel zzp'ers reddden het niet. Volgens Beers is er vaak sprake van een complexe problematiek. Maar er is hoop. Klooster: „Bijna alle gezinnen komen goed terecht.”

Roerig verleden

Neem nu Eric en Tamara Brunt. Acht maanden na de geboorte van hun jongste zoon konden ze in de galerijflat trekken in de Merenwijk in Leiden. Een flat? Een paleisje is het, voor hen geregeld door de gemeente, De Binnenvest en de woningcorporatie. De 32-jarige moeder en de 48-jarige vader hebben het gezellig ingericht, het is er sprakeloos, het speelgoed staat strak opgesteld langs de wanden van de woonkamer.

Zo is het niet altijd geweest. De Brunts komen van ver. Beiden kijken terug op een roerig verleden waarin ze forse schulden hebben gemaakt. Eric en Tamara leerden

'Ze helpen je wel maar je moet het zelf doen'

Eric en Tamara Brunt.

elkaar kennen toen ze antikraak woonden in hetzelfde gebouw. Zij met haar oudste zoon, nu 13 jaar. Rustig wonen konden ze er niet. „Schulden zijn een bron van stress”, zegt hij. „Er waren verschillende ankmeldingen (meldpunt kindermishandeling, red)”, zegt zij. Beiden werden op zeker moment uit de woning gezet. Tamara's zoon ging permanent naar haar ex. Maar ja, inmiddels was zij zwanger van de peuter die nu bijna drie jaar oud is.

Ten einde raad klopte het stel - dat ook niet meer bij vrienden terecht kon - aan bij de dag- en nachtopvang van stichting De Binnenvest, de Nieuwe Energie. Dat was confronterend. „Dieper kun je niet zinken”, vonden ze. Ze schreven zich in maar Tamara was in shock bij het zien van de mensen met wie ze voortaan zou moeten wonen. „Raak me niet aan”, dacht ik. „Raak me niet aan.” De twee gingen direct terug naar een vriendin. Korte tijd later stonden ze opnieuw voor de deur van de Nieuwe Energie. Achteraf, vinden ze, was dit het beste wat ze konden doen. „We zijn hier zo goed geholpen.”

Teamleider Jannet van Hulsen zegt dat De Binnenvest dit soort situaties in de toekomst wil voorko-

men door het zogeheten 'netwerk' van cliënten te vragen nog even vol te houden. En de familie en vrienden voor te houden: „Wij zijn bezig met een oplossing. Die komt er.”

Apart slapen

Eric en Tamara werden niet beschouwd als gezin maar als twee individuen, dus konden ze geen aanspraak maken op tijdelijke woningen of hotelkamers. Ze verbleven meer dan drie maanden in de Nieuwe Energie. „Wij wilden eerst wel eens zien wat voor vlees we in de kuip hadden, of Eric en Tamara gemotiveerd genoeg waren en bleven”, vertelt Van Hulsen. Dat waren ze. En of. Ze accepteerden dat ze apart moesten slapen. Zij op de vrouwenafdeling, hij bij de mannen. Ze kregen het trouwens wel voor elkaar dat zij 's middags even mocht gaan liggen en dat hij dan met haar mee mocht lopen om haar naar bed te brengen. Even samen op de slaapzaal.

Verder onderwierpen ze zich aan het regime van 's ochtends op een bepaalde tijd opstaan, ontbijten, klusje doen. „Ik moest naar De Waag (GGZ, red.), naar de Brijder (verslavingszorg, red.). Ik zei overal 'ja' tegen”, aldus Eric. Het stel accepteerde de verveling van het rondhangen die Eric soms kon

doorbreken door papier te gaan prikken buiten.

Eric en Tamara zagen wel dat ze hier hulp konden krijgen om hun leven op de rails te krijgen. „Er zaten een keer dertien tot veertien mensen rond de tafel om over ons te praten. Elk een maatschappelijk werker, van ieder een persoonlijk begeleider, iemand van De Waag, Jeugdzorg, de bewindvoerder, een maatschappelijk werker van het ziekenhuis (Eric mankeert van alles, red.) en ga zo maar door. Wij voelden ons zeer vereerd”, lacht hij. De twee kregen steeds taken. Elke drie weken werd gekeken of de twee zich eraan hielden.

Eric verbeet zich op momenten dat de spanningen hoog opliepen in de woongemeenschap van 'zware verslaafden, alcoholisten en illegalen'. „Verpest het niet, verpest het niet, als ik ga slaan vlieg ik eruit. Ik zit met een zwangere vrouw. Tot tien tellen”, dacht hij dan. Het ging goed allemaal. Jeugdzorg hoefde de herhaalde waarschuwing aan het adres van Tamara dat de baby weggehaald kon worden, niet waar te maken. Binnenvest zorgde dat zij en Eric voor de bevalling in een tijdelijke woning zaten en daarna in een van de vijftig flats die De Binnenvest van de woningcorporaties in de regio tot zijn

beschikking krijgt. „Jeugdzorg was het strengst”, zegt Tamara.

Inmiddels zijn Eric en Tamara getrouwd en hebben zij met Jeugdzorg niks meer te maken.

Hij werkt aan zichzelf, zij doet vrijwilligerswerk bij de stichting Leiden Helpt waar ze zelf ook klant is. Zij heeft een Wajong - de oude nog vanwege paniekaanvallen in het verleden -, maar oriënteert zich op een opleiding zodat ze straks haar eigen geld kan verdienen.

Onder bewindvoering

De twee staan onder bewindvoering en leven van tachtig euro in de week, aangevuld met een wekelijks pakket van de Voedselbank. Ze doen het zo goed mogelijk, maar hebben de pech dat de bewindvoerder 'zijn werk niet goed heeft gedaan' zoals Eric het noemt. Tamara's oude schuld van 66.000 euro is onder diens supervisie zo'n beetje verdubbeld en het stel zit nog steeds niet in de schuldsanering, wat de bewindvoerder heeft verzuimd te regelen, volgens hen. Dikke pech. „Ach, daar komen we ook wel weer bovenop.” Ze zijn De Binnenvest en zichzelf, dat moet gezegd worden, ontzettend dankbaar voor de kans die ze gekregen en gepakt hebben. ■